



ANADOLU
DİL VE EĞİTİM DERGİSİ
Anatolian Journal of Language and Education
(ANADED/AJLE)

Geliş/Received: 05.06.2023 *Kabul/Accepted:* 30.12.2023
Makale Türü/Article Type: Kitap İncelemesi/Book Review

Kitap İncelemesi

Sedat Maden (2022). *Türkçe Eğitimi ile İlgili Güncel Araştırmalar I.*

(1. Baskı) İstanbul: Hiperyayın. 322s.

ISBN: 978-625-8244-13-7

*Osman DEMİREL**

Türkçe Eğitimi ile İlgili Güncel Araştırmalar I adlı eser Prof. Dr. Sedat Maden editörlüğünde Prof. Dr. Erhan Durukan, Prof. Dr. Musa Çifçi, Doç. Dr. Aslı Maden, Doç. Dr. Mete Yusuf Ustabulut, Dr. Öğr. Üyesi Bahadır Gülден, Dr. Öğr. Üyesi Bekir Gökçe, Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Banaz, Dr. Öğr. Üyesi Kadir Kaplan, Dr. Öğr. Üyesi Kürşad Kara, Dr. Öğr. Üyesi Musa Kaya, Dr. Neşe Kara Özkan, Arş. Gör. Sinem Satılmış, Abdulvahap Avşar, Akif Özgen ve Arzu Yılmaz tarafından kaleme alınmıştır. Eser;

Ön Söz,

Pro Türkçe Döneminden Karahanlılara Türkçe Öğretiminin Tarihi Seyri,

Fransa'da Yabancı Dil Eğitimi ve Geçmişten Günümüze Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Süreci,

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Program Geliştirme ile İlgili Yapılmış Çalışmalara Bir Bakış,

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmen/Öğreticileri ile ilgili Lisansüstü Tezlerin Araştırma Eğilimleri,

Örnek Etkinliklerle Dil Bilgisi Öğretimi,

Türkçe Öğretimi Alnındaki Kuramsal Kaynaklarda Strateji, Yöntem ve Tekniklerle İlgili Kavram Alanına Yönelik Bir İnceleme,

Türkçe Öğretimi ve Emine Işınsoy'un Romanlarında Değerler Eğitimi,

Çocuk Dergileri Metinlerinin Kök Değerler ve Yetkinlikler Açısından İncelenmesi (2018-2020),

Atıf Bilgisi: Demirel, O. (2023). Kitap incelemesi: Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar I. *Anadolu Dil ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 134-139. Doi: 10.5281/zenodo.10445765

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Bayburt Üniversitesi, osmandemirel3333@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6783-5967

*Sürelî yayınlarda Türkçe Öğretimi: Pedagoji Cemiyeti Dergisi Dil Eğitimi Özel Sayısı,
Türkçe Öğretiminde Metin Öncesi Hazırlık Süreci ve Güdülenme,
Türkçe Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Stratejileri,*

Çocuk Edebiyatı Ürünleri Yoluyla Çocuklarda Felsefi Düşünceyi Geliştirme bölümlerinden meydana gelmektedir. Türkçe eğitimi alanı için kaynak olan bu kitap toplamda 322 sayfadan oluşmaktadır.

Maden'e (2022, s. 9) göre **Türkçe Eğitimi ile İlgili Güncel Araştırmalar I** adlı kitabın ehemmiyeti;

“Türkçe eğitimi çok yönlüdür. Sosyal, kültürel ve bilimsel gelişmelere açık bir niteliğe sahiptir. Bu özellikler, Türkçe öğretimi alanındaki bilimsel araştırmalara ivme kazandırmakta ve her geçen gün yeni çalışmaları literatüre kazandırmaktadır. Elinizdeki kitap bu anlayışla hazırlanmış, Türkçe öğretimine dair güncel araştırmaları alanın bilim insanları, öğretmen ve okurlarına sunmayı amaçlamıştır. Türkçenin ana dili ve yabancı dil olarak öğretiminin sürekli gelişen ve hızla değişen kapsamından yola çıkarak eserin belirli aralıklarla yenilenecek bir seri mahiyetinde olması planlanmıştır. Bu bağlamda kitabın adının Türkçe Eğitimi ile İlgili Güncel Araştırmalar I şeklinde başlangıç oluşturması çabası içinde olunmuştur” şeklinde belirtilmiştir.

Bu bağlamda Türkçe eğitimi alanında yapılmış güncel bilimsel çalışmaların tek bir kitapta toplanması önem arz etmektedir. Türkçe eğitimi alanı için yapılan çalışmalar öğrenci ve öğreticileri doğrudan etkileyecek programlara da yol gösterecektir. Ayrıca Türkçe dersi öğretim programları hazırlanırken program yapıcılara fayda sağlayacaktır.

Bu kısımda kitapta yer alan 12 bölümün kısa özeti ve tanıtımlarına yer verilecektir.

Birinci bölümde Kadir KAPLAN tarafından kaleme alınan “*Pro Türkçe Döneminden Karahanlılara Türkçe Öğretiminin Tarihi Seyri*” adlı çalışmada dilin tanımından, dilin kültür aktarımı görevinden, dilin millet olgusunu oluşturma, toplumu inşa etme görevlerini de yerine getiren bir araç olduğundan bahsedilmiştir. Dil üzerine yapılan ilk çalışmalara değinilen yazıda, çalışmaların dil öğrenme ve dil öğretme gereksiniminden ortaya çıktığı zikredilmiştir. İslamiyet öncesi Türkçenin öğretimi, Hunlarda Türkçe öğretimi, Göktürklerde Türkçe öğretimi, Uygur döneminde Türkçe öğretimi başlıkları altında önemli bilgiler verilmiştir. İslamiyet'in etkisindeki Türkçe öğretimine ve Karahanlılar dönemindeki Türkçe öğretimine de değinilerek tarihin pek çok döneminde Türkçenin öğretildiği ve başlangıçtan günümüze sistematik bir hâl aldığı vurgulanmıştır (Kaplan, 2022).

İkinci bölümde Bahadır GÜLDEN tarafından kaleme alınan “*Fransa’da Yabancı Dil Eğitimi ve Geçmişten Günümüze Türkçe ve Türk Kültürü Öğretim Süreci*” adlı çalışmada Fransa’da yabancı dil öğretimi ile farklı kademelerde yapılan dil öğretimine, uzaktan öğretim merkezi aracılığı ile yapılan dil öğretimi ve EİLE’ye geçiş süreci başlıkları adı altında farklı konulara değinilmiştir. Ayrıca Fransa’da 2015 yılı itibarıyla Türkçe öğretimi yapan öğretmen sayısının 189 ve Türkçe öğrenen öğrenci sayısının 18.000’den fazla olduğu saptanmıştır. Daha sonra Fransa’da Türkçe öğretimi yapan çeşitli kurumlara yer verilmiş ve bu kurumlar üç farklı başlık altında sıralanmıştır. Fransa’da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi başlığı altında Yunus Emre Enstitüsü’nün (Paris) faaliyetlerine değinilmiştir. Fransız kurumlarında lise düzeyinde Türkçe öğretimi başlığı altında Fransa’da Fransız uzmanlar tarafından Türkçe kursu veren ve bu özelliği taşıyan tek kurum olması hasebiyle Lycée Racine’ye yer verilmiştir. Diğer bir başlıkta ise üniversite düzeyi Türkçe eğitimi veren kurumların ve lisansüstü programların üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak Fransa’da geçmişten günümüze süregelen dil öğretim sorunlarının olduğu, Türkçenin modern diller grubunda yer almadığı için daha kısıtlı imkanlar ile öğretimin yapıldığı,

haftalık ders süresinin yetersiz olduğu ve belli bir sayıya ulaşamadığı takdirde ders verilememesi gibi sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlar tartışılmıştır (Gülden, 2022).

Üçüncü bölümde Aslı MADEN, Mete Yusuf USTABULUT ve Emrullah BANAZ tarafından kaleme alınan “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Program Geliştirme ile İlgili Yapılmış Çalışmalara Bir Bakış*” adlı nitel araştırma yaklaşımı ile ele alınan çalışmada doküman analizi tekniği kullanılarak lisansüstü çalışmalar 8 alt problem ışığında incelenmiş ve bunun sonucunda araştırma alanında 30 bilimsel çalışmanın yapıldığı, 16 lisansüstü tezinin olduğu, en fazla çalışmanın Abant İzzet Baysal ve Sakarya Üniversitelerinde yapıldığı ve en çok da programlara yönelik değerlendirmelerin olduğu tespit edilmiştir (Maden, Ustabulut ve Banaz, 2022).

Dördüncü bölümde ise Aslı MADEN ve Mete Yusuf USTABULUT tarafından yazılan “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmen/ Öğreticileri ile İlgili Lisansüstü Tezlerinin Araştırma Eğilimleri*”nin incelendiği çalışmada nitel araştırma yaklaşımı ile lisansüstü çalışmalar ele alınmış ve beş alt problem ışığında veriler yorumlanmıştır. Bunun sonucunda araştırma konusu ışığında ilk tezin 2010 yılında yazıldığı, en fazla tezin 2019 yılında hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Toplamda 43 adet tezin olduğu, en fazla tezin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde hazırlandığı, yapılan çalışmaların konu alanının genellikle öğretmen görüşleri olduğu görülmüştür. Son olarak da yapılan tezlerin 23’ünün nitel, 9’unun nicel ve 11’inin karma yöntem ile ele alındığı tespit edilmiştir (Maden ve Ustabulut, 2022).

Beşinci bölümde Kadir KAPLAN tarafından kaleme alınan “*Örnek Etkinliklerle Dil Bilgisi Öğretimi*” başlıklı bölümde dil bilgisi sürecinin zaman içerisinde pek çok aşamadan geçerek bir bilim alanına dönüştüğü belirtilmiştir. Dil bilgisi öğretiminin Türkçe öğretimindeki yerini ele alan çalışmada dil bilgisi öğretiminin ilkelerine, öğretim yöntemlerine değinilmiş ve 6 tane etkinlik örneği verilmiştir. Sonuç olarak, ana dili eğitiminin amacı sadece iletişim becerilerini geliştirmek değil, öğretirken öğrenilen kuralları farklı öğrenme alanlarına uygulayabilmek olduğunu da yazar açıkça belirtmiştir. Verilen 6 etkinlik örneğiyle birlikte öğrencilerin dil bilgisi hususuna olumlu yaklaşması ve dil bilgisini sevmesi beklenmektedir (Kaplan, 2022).

Altıncı bölümde Sedat MADEN ve Akif ÖZGEN tarafından kaleme alınan “*Türkçe Öğretimi Alanındaki Kuramsal Kaynaklarda Strateji, Yöntem ve Tekniklerle İlgili Kavram Alanına Yönelik Bir İnceleme*” adlı bölümde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda yer alan Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ışığında hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri; milli, manevi ve ahlaki değerler vb. gibi yönlerden geliştirilmesi amaçlanan yönlerine vurgu yapılmıştır. Türkçe eğitiminde kullanılan yöntem ve tekniklere değinilen çalışmada, yöntem olarak nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman analizi yöntemi tercih edilerek 20 adet materyal incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre incelenen 20 kuramsal kitaptan sadece üçünde öğretim stratejileri kısmının yer aldığı, kitaplarda kullanılan en fazla yöntemin soru cevap olduğu, ardından da en fazla kullanılan tekniğin ise anlatma ve drama olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, incelenmiş olan kuramsal kaynaklarda en çok yer alan tekniklerin anlatma, drama ve tartışma olduğu, Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış olan kuramsal kaynakların toplamda 70 farklı yöntem ve teknik içerdiği belirtilmiştir. Öneri olarak da Türkçe öğretimi alanı kuramsal kaynaklarda öğretim stratejisi başlıklarına daha fazla yer verilmelidir gibi önerilerde bulunulmuştur (Maden ve Özgen, 2022).

Yedinci bölümde Musa KAYA ve Musa ÇİFÇİ, tarafından kaleme alınan “*Türkçe Öğretimi ve Emine Işınsu’nun Romanlarında Değerler Eğitimi*” adlı çalışmada değerler, değerler eğitimi ve değerler eğitiminin öneminden, Türkçe öğretiminde değerler eğitimi hususundan bahsedilmiştir. Romanın tarihsel sürecinden de bahsedilen çalışmada, romanların değerler eğitimine etkileri de ele alınmıştır. Emine Işınsu’nun hayatına, sanatına değinilmiş ve eserleri sıralanmıştır. Betimsel tarama yöntemiyle ele alınan çalışmada; adil olma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, dürüstlük ve saygı gibi değerler

açısından inceleme yapılmıştır. Araştırma sonucunda en fazla kullanılan değer sorumluluk, en az kullanılan değer ise misafirperverlik olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle Emine Işınsoy'un eserlerinin değerler eğitimi sürecinde öğretmenler tarafından kullanılması önerilmektedir (Kaya ve Çifçi, 2022).

Sekizinci bölümde Sinem SATILMIŞ ve Erhan DURUKAN tarafından kaleme alınan “*Çocuk Dergileri Metinlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi (2018-2020)*” adlı çalışma nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman inceleme yöntemi ile ele alınmıştır; Araştırmacı Çocuk, Bilge Çocuk, Bilim Çocuk, Kumbara, Mavi Kırılma vb. gibi dergiler incelenmiştir. İncelenen yıllar arasında yayımlanan dergilerin kök değerlere yer verdiği ve en yüksek frekansa sahip olan kök değer ise öz denetim, en düşük frekansa sahip olan kök değer ise adalet olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada ele alınan dergilerin kök değerlerin bir kısmını ihmal ettikleri tespit edilmiştir. Bu durumdan hareketle de ihmal edilen kök değerlere yer verilmesi gibi hususlarda önerilerde bulunulmuştur (Satılmış ve Durukan, 2022).

Dokuzuncu bölümde Sedat MADEN ve Abdülvahap AVŞAR tarafından kaleme alınan “*Sürekli Yayınlarda Türkçe Eğitimi: Pedagoji Cemiyeti Dergisi Dil Eğitimi Özel Sayısı*” adlı çalışma Türkçe öğretimi tarihinde sürekli yayınların yerine dair bir değerlendirme yapma amacıyla yazılmış ve günümüzde dil eğitimine yönelik doğrudan yayın yapan dergilere değinilmiştir. Nitel araştırma yaklaşımıyla ele alınan çalışmada dil becerilerinin yanı sıra işitme engellilerin dil eğitimine, Latince'nin yayılışı ve Türkçe bilmeyen çevrelerde Türkçe eğitiminin nasıl yapılması gerektiğine dair çalışmalar olduğu aktarılmıştır. Ayrıca incelenen derginin yazarları, derginin yayımlandığı yıllarda yapılan kongre, konferans ve sempozyumlara katıldıklarını ve eğitim kongreleri düzenlediklerini belirtilmiştir. Buradan hareketle yazar kadrosu itibarıyla Pedagoji Cemiyeti Dergisinin yayımlandığı yıllardaki eğitim hareketlerine katkısının olduğu söylenebilir (Maden ve Avşar, 2022).

Onuncu bölümde Neşe Kara ÖZKAN tarafından kaleme alınan “*Türkçe Öğretiminde Metin Öncesi Hazırlık Süreci ve Güdülenme*” adlı çalışmada Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere değinilmiş, anlatma ve gösterip yaptırma gibi yöntemlerin detaylı açıklaması yapılmıştır. Ayrıca Türkçe öğretiminde metin öncesi hazırlık aşamasına değinilmiş, güdülenme hususu üzerinde durularak bu aşamada öğretmenin rolü detaylı olarak açıklanmış ve vurgulanmıştır. Sonuç olarak öğretmenin sınıf yönetimindeki uzmanlığı vurgulanmış ve bu becerisinin metin öncesi hazırlık aşamasında verimin sağlanması adına çok önemli olduğuna da değinilmiştir (Özkan, 2022).

On birinci bölümde Kürşad KARA tarafından yazılan “*Türkçe Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Stratejileri*” adlı çalışmada sınıf yönetiminde öğretmenin rolü üzerinde durulmuştur. Türkçe öğretmenlerinin sadece bilgi aktarımını öncelememeleri gerektiğini, öğretmenlerin kazandıracığı dört temel dil becerisinin sadece okulda değil sosyal hayatta da öğrencilerin rahat iletişim kurmalarına imkân sağlayacağı vurgulanmıştır. Sınıfın bir iletişim ortamı olduğundan, her öğrencinin farklı özelliklere sahip olduğundan bahsedilmiştir. Daha sonra materyallerin hazırlanması, sınıf ortamının düzenlenmesi hususlarına değinilerek ders süresinin sağlıklı kullanımı, Türkçe öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri, sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme süreci nasıl olmalı gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır. Sonuç olarak, Türkçe öğretmenlerinin sınıf içerisinde bilgi aktarma yönünün yanında bütünüyle sınıfa hâkim olmaları gerektiğinin de altı çizilmiştir (Kara, 2022).

On ikinci bölümde Arzu YILMAZ ve Bekir GÖKÇE tarafından kaleme alınan “*Çocuk Edebiyatı Ürünleri Yoluyla Çocuklarda Felsefi Düşünceyi Geliştirme*” başlıklı çalışmada ilk olarak Çocuk edebiyatının tarihsel gelişiminden bahsedilmiştir. Daha sonra düşünme boyutundan felsefi düşünme boyutuna detaylı açıklamalarda bulunulmuştur. Çocuk ve felsefe başlığı altında bu alanda yapılan ilk çalışmaların Amerika'da 1970'li yıllarda başladığı, Türkiye'de ise 2000'li yılların başında çalışılmaya başlandığı vurgulanmıştır. Çocuk edebiyatı ve felsefe, çocuk edebiyatı ve felsefi düşünce ilişkisine,

çocuk edebiyatı ürünleri yoluyla felsefe ve düşünce gelişimine değinilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin bu alanla ilgili okumalar/araştırmalar yaparak gerekli seminer ve eğitimlere katılarak yetiştirecekleri öğrencilerin doğru düşünme becerisine sahip olabileceklerinin altı çizilmiştir (Yılmaz ve Gökçe, 2022).

Sonuç olarak, ele alınan bu kitap Türkçe eğitimi alanında çalışan araştırmacılara, Türkçe eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilere ve alanda halihazırda görev yapan öğretmenlere fayda sağlayacak bir kaynak olmasının yanında okurlarına çok yönlü ve güncel bakış açısı oluşturacak başvuru kaynağı niteliğinde bir kitaptır.

Destek ve Teşekkür

Desteklerinden ötürü değerli hocam Prof. Dr. Sedat Maden'e teşekkür ederim.

Kaynakça

- Gülden, B. (2022). Fransa'da Yabancı dil eğitimi ve geçmişten günümüze Türkçe ve Türk kültürü öğretim süreci. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 35-66). İstanbul: Hiperyayın.
- Kaplan, K. (2022). Örnek etkinliklerle dil bilgisi öğretimi. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 107-126). Hiperyayın.
- Kaplan, K. (2022). Pro Türkçe döneminden Karahanlılara Türkçe öğretiminin tarihi seyri. S. Maden (Ed.), *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 11-34). Hiperyayın.
- Kara, K. (2022). Türkçe öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejileri. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 283-296). Hiperyayın.
- Kaya, M. & Çifçi, M. (2022). Türkçe öğretimi ve Emine Işınsoy'un romanlarında değerler eğitimi. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 159-194). Hiperyayın.
- Maden, A. Ustabulut, M. Y. & Banaz, E. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde program geliştirme ile ilgili yapılmış çalışmalara bir bakış. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 67- 86). Hiperyayın.
- Maden, A. & Ustabulut, M. Y. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretmen/öğreticileri ile ilgili lisansüstü tezlerinin araştırma eğilimleri. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 87-106). Hiperyayın.
- Maden, S. (Ed.) (2022). *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1*. Hiperyayın.
- Maden, S. & Avşar, A. (2022). Süreli yayınlarda Türkçe öğretimi: Pedagoji Cemiyeti Dergisi dil eğitimi özel sayısı. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 223-250). Hiperyayın.
- Maden, S. & Özgen, A. (2022). Türkçe öğretimi alanında kuramsal kaynaklarda strateji, yöntem ve tekniklerle iliği kavram alanına yönelik bir inceleme. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 127-158). Hiperyayın.
- Özkan, N. K. (2022). Türkçe öğretiminde metin öncesi hazırlık süreci ve güdülenme. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 251-282). Hiperyayın.
- Satılmış, S. & Durukan, E. (2022). Çocuk dergileri metinlerinin kök değerler ve yetkinlikler açısından incelenmesi (2018-2020). S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 195-222). Hiperyayın.

Yılmaz, A. & Gökçe, B. (2022). Çocuk edebiyatı ürünleri yoluyla çocuklarda felsefi düşünceyi geliştirme. S. Maden (Ed.) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar 1* içinde (s. 297-322). Hiperyayın.